

Sygn. akt XV C 660/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2015 roku

Sąd Okręgowy w Gdańsku XV Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Misiurna

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Kowalczyk - Diaków

po rozpoznaniu w dniu 12 listopada 2015 r. w Gdańsku

sprawy z powództwa R. S.

przeciwko pozwanemu E. S.

o zapłatę zachowku

I. Zasądza od pozwanej E. S. na rzecz powoda R. S. kwotę 145.414 zł (sto czterdzieści pięć tysięcy czterysta czternaście złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty ,

II. Zasądzone w punkcie I świadczenie rozkłada na cztery równe raty w wysokości po 36.353,50 zł każda, płatne w terminach do 31 marca 2016r., 30 czerwca 2016r., 30 września 2016r. i 31 grudnia 2016r. - ostatnia rata wraz z należnymi odsetkami ustawowymi od należności głównej ;

III. Umarza postępowanie w zakresie cofniętego powództwa o zapłatę kwoty 240.000 zł;

IV. Oddala powództwo w pozostałej części;

V. Zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 5.048,56 zł (pięć tysięcy czterdzieści osiem złotych i 56 /100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

VI. Zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 432 zł (czterysta trzydzieści dwa złote) tytułem zwrotu kosztów procesu;

VII. Nakazuje ściągnąć od powoda R. S. z roszczenia zasądzonego w pkt I wyroku na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w G. kwotę 1432,92 zł (jeden tysiąc czterysta trzydzieści dwa złote i 92/100) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;

VIII. Nakazuje ściągnąć od pozwanej E. S. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w G. kwotę 7.514,89 (siedem tysięcy pięćset czternaście złotych i 89/100) złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 12 sierpnia 2013 roku (k. 1-3) powód R. S. domagał się od pozwanej E. S. (uprzednio J.) kwoty 400.00,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od daty wytoczenia powództwa do dnia zapłaty tytułem zachowku po zmarłej H. S. oraz zasądzenia na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód podał, iż w dniu(...)roku zmarła H. S., zamieszkała ostatnio w G., nie pozostawiwszy testamentu, zaś jedynymi spadkobiercami są powód R. S. oraz pozwana E. S., którzy są dziećmi zmarłej spadkodawczyni.

Wskazał powód, iż w dniu 9 lipca 1996 roku spadkodawczyni bez porozumienia z powodem przekazała pozwanej E. S. na podstawie umowy darowizny, sporządzonej w formie aktu notarialnego, nieruchomości położoną w G., przy ul. (...) obejmującą działkę gruntu o obszarze 568 m² oraz dom mieszkalny o kubaturze 648 m³ i powierzchni użytkowej 110 m², przy czym wartość darowizny określono w umowie na 120.000 zł, w tym na 20.000 zł określono wartość prawa użytkowania wieczystego gruntu, a na 100.000 zł prawo własności domu mieszkalnego.

Powód podniósł, iż nie posiada wiedzy o istnieniu innych przedmiotów wchodzących w skład spadku, natomiast obecna wartość spadku, według stanu z chwili zawarcia umowy darowizny, a cen obecnych, wynosi według wiadomości powoda 1.600.000 zł. Zatem, zdaniem powoda, zachówek od tej kwoty, zgodnie z treścią art. 991 § 1 i 2 k.c., wynosi połowę z 1/2 części, która przypadłaby powodowi, gdyby doszło do dziedziczenia ustawowego, co stanowi kwotę 400.000 zł.

W odpowiedzi na pozew z dnia 10 grudnia 2013 roku (k. 39-891) pozwana E. S. wniosła o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu pozwana wskazała, iż w dniu 9 lipca 1996 roku faktycznie zawarła ze swoją matką H. S. umowę w formie aktu notarialnego rep. A nr (...), na podstawie której stała się uprawnioną z tytułu prawa użytkowania wieczystego działki gruntu nr (...) oraz właścicielem domu mieszkalnego przy ul. (...) w G.. Wskazała jednak pozwana, iż powyższa umowa pomimo nazwy „umowa darowizny”, faktycznie miała jednak charakter umowy dożywocia, albowiem do śmierci H. S. pozwana zapewniała jej dożywotnie utrzymanie, dostarczała jej wyżywienia, ubrania, mieszkania, światła i opału, zapewniała odpowiednią pomoc i pielęgnowanie w chorobie oraz sprawiła własnym kosztem pogrzeb. Natomiast, powód w tym czasie nie interesował się matką oraz nie pomagał jej ani pozwanej.

Ponadto, pozwana podniosła, iż za życia H. S. powód przebywając w domu przy ul. (...) w G. wytwarzał wyroby z bursztynu (kilkadziesiąt kilogramów), który w całości stanowił własność H. S., za który to bursztyn powód jednak nigdy się nie rozliczył z H. S..

Dodatkowo, pozwana podniosła, iż, w jej ocenie, powód znacznie (wielokrotnie) zawyżył swoje roszczenie. Zdaniem pozwanej bowiem wartość nieruchomości wraz z gruntem została wyceniona przez strony aktu notarialnego rep A nr (...) na kwotę 120.000 zł, powód zaś ocenia obecnie jej wartość na kwotę 1.600.000 zł. Pozwana podała, iż w chwili dokonania darowizny nieruchomość przy ul. (...) w G. wymagała generalnego remontu, dom był zniszczony oraz wymagał przebudowy, w związku z czym po podpisaniu aktu notarialnego rep. A nr (...) pozwana z własnych środków przeprowadziła kompleksowy remont domu, zaś wszelkie kolejne remonty czyniła własnym staraniem, a standard nieruchomości w chwili obecnej jest wynikiem wyłącznie poczynionych przez nią nakładów, przy czym wartość prac remontowych oraz nakładów na nieruchomość po 1996 roku wynosi paręset tysięcy złotych.

Nadto, podniosła pozwana, że skoro wysokość zachowku może być ustalona dopiero na podstawie wyroku, nieuzasadnione jest roszczenie o zasądzenie odsetek od dnia wytoczenia procesu, jak sformułował żądanie powód, lecz najwcześniej od daty wyrokowania.

W piśmie procesowym z dnia 1-0 lutego 2014 roku (k. 895-898) powód, ustosunkowując się do treści odpowiedzi na pozew, podniósł, iż:

1. bezpodstawne są twierdzenia pozwanej, że zawarta w formie aktu notarialnego umowa z dnia 9 lipca 1996 roku (Rep. A nr (...)) pomimo nazwy „darowizna” faktycznie miała charakter umowy dożywocia;
2. nieprawdziwe są twierdzenia pozwanej, że zapewniała H. S. dożywotnie utrzymanie do dnia jej śmierci, dostarczając spadkodawczyni wyżywienie, ubrania, mieszkanie, światło oraz opał, a także odpowiednią pomoc i pielęgnację;

3. bezpodstawne są twierdzenia pozwanej, że powód nie interesował się oraz nie pomagał spadkodawczyni;
4. bezpodstawne są twierdzenia pozwanej, że powód otrzymywał od spadkodawczyni bursztyn w postaci darowizny zaliczanej do spadku.

W uzasadnieniu powód wskazał, iż twierdzenia pozwanej, że ww. umowa darowizny faktycznie stanowiła umowę dożywocia są niezasadne nie tylko ze względu na nazwę umowy, ale także na treść jej postanowień, gdyż na mocy umowy darowizny z dnia 9 lipca 1996 roku, spadkodawczyni zobowiązała się do jednostronnego bezpłatnego świadczenia kosztem swojego majątku na rzecz pozwanej, przy równoczesnym braku nałożenia na pozwaną obowiązku świadczenia w zamian za uczynioną darowiznę, zaś w treści umowy nie ma postanowień o przekazaniu własności budynku mieszkalnego w zamian za prawo dożywotniego mieszkania oraz świadczenia opieki nad spadkodawczynią przez nową właścicielkę nieruchomości.

Odnośnie twierdzeń pozwanej o zapewnianiu spadkodawczyni do śmierci dożywotniego utrzymania, wyżywienia, ubrania, mieszkania, światła oraz opału, powód podał, iż pod koniec życia spadkodawczyni, pozwana umieściła ją w domu opieki społecznej - najpierw w D., a następnie w okresie od dnia 5 stycznia 2011 roku do dnia (...) roku (tj. do dnia śmierci) w Domu Opieki Społecznej (...) w G..

Następnie, powód wskazał, że stosunki rodzinne pomiędzy spadkodawczynią a powodem nigdy nie uległy zerwaniu, a ich wzajemne relacje przez cały okres życia spadkodawczyni były prawidłowe, nigdy też nie doszło do ustania więzi uczuciowej pomiędzy spadkodawczynią a powodem, przy czym powód utrzymywał systematyczny kontakt ze spadkodawczynią - w okresie jej zamieszkiwania przy ulicy (...) w G. widywał się z nią prawie codziennie, pomagając w robieniu zakupów oraz w innych czynnościach życia codziennego, a kiedy pozwana umieściła spadkodawczynię w domu opieki, powód regularnie odwiedzał matkę. Podniósł powód, iż pomimo, że nie miał warunków do sprawowania osobistej opieki nad chorą matką, wykazywał stałe zainteresowanie samopoczuciem i zdrowiem spadkodawczyni, troszcząc się o jej potrzeby w miarę swoich możliwości.

Odnośnie twierdzeń pozwanej o wytwarzaniu przez powoda wyrobów z bursztynu stanowiącego własność H. S., powód podniósł, iż pozwana nie przedstawiła na tą okoliczność żadnych wiarygodnych dowodów. Powód przyznał, iż otrzymywał od spadkodawczyni bursztyn, jednak było to okazjonalnie, w niewielkich ilościach, co nie stanowi darowizny doliczanej do spadku w rozumieniu przepisu art. 993 k.c..

Jednocześnie powód wskazał, iż wolą spadkodawczyni był równy podział schedy spadkowej pomiędzy spadkobierców ustawowych, tj. powoda oraz pozwaną, co zmarła H. S. wielokrotnie podkreślała w rozmowach w gronie rodziny, przy czym powód nie został pozbawiony przez spadkodawczynię prawa do zachowku, jednak dziedzicząc z ustawy wspólnie z pozwaną, nie otrzymał należnego mu zachowku z uwagi na wyczerpanie masy spadkowej wskutek darowizny dokonanej za życia spadkodawczyni na rzecz pozwanej, która to darowizna podlega zaliczeniu na schedę spadkową.

Na rozprawie w dniu 12 listopada 2015 roku (k. 1122) powód wskazał, iż domaga się zasądzenia kwoty 160.000 zł tytułem zachowku jednorazowo, zaś w pozostałej części cofnął powództwo i zrzekł się roszczenia. Jednocześnie powód nie zgodził się na rozłożenie kwoty 160.000 zł na 5 lat na raty, natomiast wskazał, iż zgodziłby się na zapłatę w 4 ratach w ciągu 1 roku kalendarzowego.

Na tej samej rozprawie w dniu 12 listopada 2015 roku (k. 1122), pozwana wniosła o zasądzenie zachowku pomniejszonego o kwotę 57.200 zł tytułu darowizny 50 kg bursztynu oraz o rozłożenie spłaty na 5 lat i o zasądzenie kosztów procesu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód R. S. i pozwana E. S. są jedynymi dziećmi spadkodawczyni H. S..

Okoliczności bezsporne, a ponadto, odpis skrócony aktu małżeństwa – k. 928

W dniu 9 lipca 1996 roku w Kancelarii Notarialnej w G. przed notariuszem J. S. została zawarta pomiędzy H. S. a E. S. (wówczas J.) umowa darowizny (Rep. A (...)), zgodnie z którą H. S. darowała E. S. nieruchomości położoną w G., przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy G. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Wartość darowizny określono w umowie na 120.000 zł, w tym na 20.000 zł określono wartość prawa użytkowania wieczystego gruntu, a na 100.000 zł prawo własności domu mieszkalnego.

Dowód: umowa darowizny z dnia 9.08.1996r. (Rep. A (...)) - k. 9-9v; odpis zwykły KW nr (...) – k. 5-8

Postanowieniem z dnia 6 czerwca 2013 roku w sprawie sygn. akt XIII Ns 45/13 Sąd Rejonowy (...) w G. stwierdził nabycie spadku po zmarłej w dniu (...) roku H. S., ostatnio zamieszkałej w G., przez R. S. i E. S. każde w 1/2 części.

Dowód: postanowienie z dnia 6.06.2013r. SR (...)w G. Sygn. akt XIII Ns 45/13, k. 4

W okresie od połowy lat 90-tych XX wieku do roku 2001 powód R. S. otrzymał nieodpłatnie od matki H. S. około 17 kg bursztynu, który zużył prowadząc pracownię wyrobów z bursztynu, gdy zamieszkiwał na nieruchomości położonej w G., przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy G. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...),

Wartość przekazanego przez H. S. powodowi R. S. bursztynu wynosiła 19.448 zł.

Dowód: pisemna opinia biegłego W. G. – k. 1096-1098 i opinia uzupełniająca k 1104 , zeznania powoda R. S. na rozprawie w dniu 20.02.2014r. - k. 900-901 (czas nagrania 00:01:59 – 00:20:29), w dniu 20.03.2015r. - k. 1011-1012 i k. 1013-1014 (czas nagrania 00:38:37 – 00:53:47 i 01:17:54 -01:23:15) oraz w dniu 12.11.2015r. – k. 1121-1122 (czas nagrania 00:05:23 – 00:13:30), zeznania pozwanej E. S. w dniu 20.03.2015r. - k. 1012-1013 (czas nagrania 00:53:47 – 01:11:27); k. 368-370 (czas : 00:09:27 – 00:35:18),

Wartość rynkowa nieruchomości położonej w G., przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy G. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), według stanu technicznego na dzień 9 lipca 1996 roku wynosiła 640.000 zł.

Dowód: pisemna opinia biegłego J. M. – k. 955-981, ustna opinia uzupełniająca biegłego J. M. na rozprawie w dniu 10.03.2015r. - k. 1010 -1011 (czas nagrania 00:01:08 – 00:32:06), zeznania powoda R. S. na rozprawie w dniu 20.02.2014r. - k. 900-901 (czas nagrania 00:01:59 – 00:20:29) oraz w dniu 20.03.2015r. - k. 1011-1012 i k. 1013-1014 (czas nagrania 00:38:37 – 00:53:47 i 01:17:54 -01:23:15), odpis zwykły KW nr (...) – k. 5-8, zeznania pozwanej E. S. w dniu 20.03.2015r. - k. 1012-1013 (czas nagrania 00:53:47 – 01:11:27); k. 368-370 (czas : 00:09:27 – 00:35:18), dokumentacja fotograficzna – k. 929 (koszulka foliowa, zeznania świadka M. J. w dniu 5.06.2014r. - k. 930-933 (czas nagrania 00:06:06 – 00:56:35), zeznania świadka E. C. w dniu 26.08.2014r. - k. 944-946 (czas nagrania 00:06:00 – 00:39:25), zeznania świadka M. C. w dniu 26.08.2014r. - k. 946-947 (czas nagrania 00:39:25 – 01:04:08)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie co do zasady, jednakże nie co do wysokości. Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności wnioskując w oparciu o zeznania powoda R. S. i pozwanej E. S. przesłuchanych w charakterze stron postępowania, zeznania świadków M. J., E. C. i M. C., dokumenty prywatne, dokumenty urzędowe oraz opinie biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości i zakresu bursztynnictwa.

Za prawdziwe Sąd uznał zeznania powoda i pozwanej, nie znajdując żadnych podstaw do ich podważenia. Treść złożonych przez nich zeznań była zgodna z pozostałym materiałem dowodowym, na podstawie którego Sąd ustalił stan faktyczny w niniejszej sprawie.

Walor wiarygodności Sąd przyznał zeznaniom złożonym przez świadków, uznając je za logiczne, spójne i konsekwentne. Sąd co do ich treści nie powziął żadnych wątpliwości.

Sąd przyznał walor wiarygodności opiniom sporządzonych przez biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości oraz biegłego z zakresu bursztynictwa. Przedstawione przez biegłych opinie w ocenie Sądu zostały sporządzone w sposób rzetelny, z wykorzystaniem specjalistycznej wiedzy, a ponadto w swojej treści zawierały wyczerpujące i wnikliwe wnioski. Biegli precyzując wnioski na okoliczności wskazane w tezie dowodowej dokonali niezbędnych ustaleń stwarzających podstawę do przedstawienia obiektywnego stanu rzeczy. Powyższym opiniom Sąd dał wiarę w całości, albowiem biegli w sposób szczegółowy przedstawili okoliczności, jakie stały się podstawą wniosków w nich wskazanych, odwołując się do konkretnych faktów. Biegli dysponowali również niewątpliwie odpowiednią wiedzą i doświadczeniem predestynującym ich do wydania przedmiotowych opinii.

Dokumenty prywatne Sąd ocenił na podstawie art. 245 k.p.c., z którego wynika, że dokument prywatny stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała złożyła oświadczenie w nim zawarte. Sąd nie znalazł jakichkolwiek podstaw, aby kwestionować ich prawdziwość, czy autentyczność.

Za prawdziwe i autentyczne Sąd uznał również dokumenty urzędowe, które ocenił zgodnie z dyspozycją art. 244 k.p.c. zgodnie z którym dokumenty urzędowe, sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Sąd nie znalazł podstaw do zakwestionowania ich prawdziwości, czy autentyczności, przy czym również strony takich zarzutów w toku postępowania nie zgłaszały.

Poza sporem w niniejszym postępowaniu pozostawała kwestia, że powód oraz pozwana należą do spadkobierców ustawowych H. S. zgodnie z art. 931 § 1 k.c., który stanowi, że w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Poza sporem zatem pozostawał fakt posiadania przez powoda legitymacji procesowej uprawniającej go do dochodzenia zachowku.

Przedmiotem sporu było natomiast wartość masy spadkowej stanowiącej podstawę do obliczenia kwoty zachowku, ale również wysokość zachowku, jakiego powód mógł się domagać.

Na podstawie art. 991 § 1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek). Na podstawie § 2 jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

Zgodnie zaś z art. 993 k.c., przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się zapisów zwykłych i poleceń, natomiast dolicza się do spadku, stosownie do przepisów poniższych, darowizny oraz zapisy windykacyjne dokonane przez spadkodawcę.

Instytucja zachowku charakteryzuje się tym, że swoboda dysponowania majątkiem za życia, na przykład w formie darowizny, czy swoboda testowania pozwala na dowolne dysponowanie majątkiem. Instytucja zachowku zmierza do zapewniania ochrony praw najbliższych członków rodziny zmarłego. Jest to jedno z podstawowych założeń prawa spadkowego. Obowiązek zaspokojenia roszczeń o zachówek należy do długów spadkowych, o których stanowi art. 922 § 3 k.c. Jak wynika z przytoczonego przepisu, z prawa do zachowku wynika roszczenie pieniężne skierowane do spadkobiercy powołanego przez spadkodawcę do dziedziczenia. Rozmiar tego roszczenia uzależniony jest od wielkości udziału spadkowego, jaki przypadłby osobie uprawnionej przy dziedziczeniu ustawowym. Obowiązek zapłaty zachowku powstaje z chwilą śmierci spadkodawcy. Roszczenie o zachówek powstaje wówczas, gdy spadkodawca sam nie zapewnił uprawnionemu należnego mu zachowku, czy to w postaci dziedziczenia, ustanowienia zapisu lub dokonania darowizny. Dopiero w przypadku, gdy uprawniony nie uzyska żadnych korzyści ze spadku powstaje po jego stronie roszczenie w stosunku do spadkobiercy o zapłatę zachowku lub, gdy uprawniony uzyskał korzyść jedynie w części, roszczenie o uzupełnienie zachowku.

Mając na uwadze okoliczności niniejszej sprawy niewątpliwie powód należy od kręgu osób posiadających legitymację prawną do występowania z roszczeniem o zachówek. Jakkolwiek w chwili śmierci H. S. nie posiadała żadnego majątku, Sąd w toku postępowania dowodowego na podstawie art. 993 k.c. ustalił, że jedynymi składnikami majątkowymi, które należało wliczyć w skład masy spadkowej po zmarłej H. S. była nieruchomości położona w G., przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy G. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), przekazana przez H. S. w drodze umowy darowizny dokonanej w dniu 9 lipca 1996 roku na rzecz pozwanej E. S. oraz bursztyn darowany przez H. S. powodowi R. S. w ilości około 17 kg.

Niniejsze okoliczności zostały potwierdzone zarówno zeznaniami pozwanej, zeznaniami powoda, jak również dokumentami przedstawionymi przez strony postępowania.

Przy obliczaniu wysokości zachowku należy ustalić czystą wartość spadku. Wartość ta to różnica między wysokością aktywów wchodzących w skład spadku a wysokością długów spadkowych. Punktem odniesienia przy ustalaniu stanu czynnego spadku dla potrzeb obliczenia wysokości należnego zachowku może być jedynie chwila otwarcia spadku będąca chwilą śmierci spadkodawcy. Ustalenie składu spadku, mianowicie różnicy między wartością stanu czynnego spadku i wartością stanu biernego spadku, następuje więc, co do zasady, według reguł określonych w art. 922 k.c.

Wartość ww. nieruchomości została ustalona przez biegłego sądowego na kwotę 640.000 zł. Wnioski biegłego sądowego w tym zakresie Sąd przyjął za rzetelną podstawę do poczynienia ustaleń stanu faktycznego. Sąd dał wiarę zeznaniom pozwanej, że na dzień śmierci spadkodawcy nieruchomości znajdowała się w bardzo złym stanie technicznym i wymagała kapitalnego remontu. Zostało to również potwierdzone zeznaniami świadków, jak również opinią sądową przedstawioną przez biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości. Sąd dał również wiarę, że wartość nieruchomości wzrosła z powodu nakładów, jakie poczyniła pozwana z własnych środków, już po śmierci spadkodawcy, ponieważ wydatki na remont i modernizację zostały przez pozwaną udowodnione załączonymi do odpowiedzi na pozew dokumentami stanowiącymi podstawę dla otrzymania ulgi podatkowej.

Podobnie, wartość ww. bursztynu została ustalona przez biegłego sądowego na kwotę łączną 1.144 zł za 1 kilogram surowca według cen obecnych a według jakości bursztynu dostępnego na rynku lokalnym w latach 90-tych XX wieku. Wnioski biegłego sądowego w tym zakresie Sąd przyjął za podstawę do poczynienia ustaleń stanu faktycznego. Sąd dał wiarę zeznaniom powoda, że otrzymał on od matki H. S. około 15- 20 kg a więc średnio około 17 kg tego kruszcu. Sąd nie uznał za wiarygodne zarzutów pozwanej, że było to 50 kg bursztynu najwyższej jakości, ponieważ nie ma żadnych obiektywnych dowodów co do ilości i jakości otrzymanego przez pozwanego surowca. Sąd zatem przyjął jako podstawę ustaleń w tym zakresie fakty przyznane przez powoda co do ilości otrzymanego od matki bursztynu na przestrzeni kilku lat.

Ustalona przez biegłego cena 1 kg ceny bursztynu we frakcjach 20% typu sieczka i 80% typu koralówka, stanowiła podstawę do obliczenia wartości całego otrzymanego przez powoda od spadkodawczyni bursztynu.

Po zsumowaniu wartości obu darowizn - nieruchomości przekazanej pozwanej oraz bursztynu przekazanego powodowi przez spadkodawczynię H. S., Sąd ustalił wartość masy spadkowej na kwotę 659.448 zł, która to wartość posłużyła za podstawę ustalenia należnego powodowi zachowku.

Mając na uwadze, że spadkodawczyni pozostawiła po sobie dwóch spadkobierców ustawowych niniejszą kwotę należało zgodnie z art. 931 § 1 k.c., podzielić na dwie części. W przypadku zatem, gdyby powód dziedziczył jako spadkobierca ustawowy wówczas otrzymałaby kwotę 329.724 zł. Z uwagi jednak na okoliczność, iż spadkodawczyni przekazała w drodze darowizny pozwanej E. S. nieruchomości położoną w G., przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy G. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), powód uprawniony był dochodzić jedynie zachowku, który w jego przypadku obejmował kwotę stanowiącą połowę udziału spadkowego (tj. 164.862 zł), jaki uzyskałby z tytułu dziedziczenia ustawowego, pomniejszony o wartość otrzymanego od spadkodawczyni bursztynu, tj. 19.448 zł. W konsekwencji należny powodowi zachówek wyniósł 145.414 zł.

Pozwana wnioskuje o rozłożenie zasądzonej od niej kwoty na 5 lat. Sąd nie przychylił się jednak do jej wniosku, mając na uwadze interes powoda oraz to, że powód zgodził się na rozłożenie ww. kwoty na 4 raty płatne w ciągu 1 roku kalendarzowego w terminach tak, aby kwota ta przedstawiała dla niego realną wartość. Zgodnie z art. 320 k.p.c. w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia - wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia. Wobec powyższego Sąd w punkcie II ww. wyroku rozłożył kwotę zachowku należnego powodowi od pozwanej na cztery równe raty w wysokości po 36.353,50 zł każda, płatne w terminach do 31 marca 2016 roku, 30 czerwca 2016 roku, 30 września 2016 roku i 31 grudnia 2016 roku, przy czym ostatnia rata ma być płatna wraz z należnymi odsetkami ustawowymi od należności głównej.

Na podstawie art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Wskazać należy, że odsetki ustawowe stanowią rekompensatę uszczerbku majątkowego doznanego przez wierzyciela wskutek pozbawienia go możliwości czerpania korzyści z należnego mu świadczenia pieniężnego. W niniejszej sprawie uzasadnionym było zasądzenie odsetek ustawowych od dnia wezwania do zapłaty na podstawie art. 455kc. z odpowiednim 7 dniowym terminem do zaspokojenia roszczenia, zatem dniem początkowym 7 dniowego terminu było doręczenie pozwanej odpisu pozwu w dniu 26 listopada 2013 roku, zatem odsetki ustawowe za opóźnienie należą się od dnia 4 grudnia 2013 roku.

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł, jak w punkcie I wyroku.

Natomiast, w punkcie III wyroku Sąd, umorzył postępowanie w zakresie cofniętego powództwa o zapłatę kwoty 240.000 zł, zaś w punkcie IV wyroku w pozostałym zakresie Sąd powództwo oddalił, ponieważ wnioskowana przez powoda kwota tytułem zachowku była zawyżona i nieadekwatna do wartości masy spadkowej.

O kosztach postępowania Sąd orzekł jak w punktach V-VII wyroku na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 100 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu i zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów. Sąd ustalił, że powód wygrał niniejszy proces w 36%, a tym samym przegrał w 64%. Oznacza to, że pozwana proces przegrała w 36%, wygrywając w 64%. Sąd w takiej proporcji uznał za zasadne obciążyć strony kosztami, jakie powstały w toku niniejszego postępowania.

Na koszty procesu składają się opłata stosunkowa od pozwu w wysokości 20.000 zł (powód uiszczył tylko część opłaty w wysokości 600 zł) wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej 7217 zł oraz wydatki, jakie związane były z wynagrodzeniami biegłych sądowych. Wynagrodzenie biegłego z zakresu szacowania nieruchomości wyniosło łącznie 3.176,44 zł, przy czym powód uiszczył zaliczkę na opinię tego biegłego w wysokości 600 zł. Natomiast, wynagrodzenie biegłego z zakresu bursztynictwa wyniosło łącznie 671,37 zł, przy czym pozwana wpłaciła zaliczkę na opinię tego biegłego w wysokości 1.500 zł.

Zatem w punkcie V wyroku Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 5.048,56 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, stanowiącą 64% kosztów procesu poniesionych przez pozwaną (zastępstwo procesowe w kwocie 7217 zł oraz koszt opinii biegłego z zakresu bursztynictwa 671,37 zł).

W punkcie VI wyroku Sąd, zasądził na rzecz powoda kwotę 432 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, stanowiących 36% z kwoty 1.200 zł uiszczonych przez powoda (opłata od pozwu i zaliczka na opinię biegłego).

W punkcie VII wyroku Sąd nakazał ściągnąć od powoda z roszczenia zasądzonego w pkt I wyroku na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w G. kwotę 1432,92 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, tj. 64% niepokrytych kosztów opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości. Zgodnie z wynikiem procesu powód powinien pokryć 64% wynagrodzenia biegłego M. czyli kwotę 2032,92 zł, pozwana zaś kwotę 1143,52 zł.

Zatem w punkcie VIII wyroku Sąd nakazał ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w G. kwotę 7.514,89 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, tj. 36% nieuiszczonej opłaty od pozwu, od której powód

był zwolniony, w wysokości 7200 zł oraz część należnego wynagrodzenia biegłego z zakresu szacowania nieruchomości w kwocie 314, 89 zł, ponieważ pozostałą część w kwocie 828,63 zł uzyskano z przeksięgowania pozostałej części zaliczki na biegłego z zakresu bursztynictwa (1500 zł) .